

VENÄLÄISIÄ SOTILAITA JA SOTAVANKEJA

Vapaussodan alkuvaiheessa valkoiset riisuivat aseista tuhansia Venäjän sotilaita, näin etenkin Pohjanmaalla ja Karjalassa. Venäläisten joukossa oli runsaasti bolshevikkien vallankumousaatteen kannattajia, mutta silti operaatio sujui melko helposti. Jotkut venäläiset upseerit jopa kehottivat miehiään luovuttamaan aseensa suomalaisille.

Aseistariisumisen jälkeen venäläiset pyrittiin kuljettamaan Suomen itärajan taakse, mutta koska pelättiin heidän karkaavan ja liittyvän punaisiin, kuljetukset keskeytettiin ja loput sijoitettiin vankileireille. Pohjanmaalla venäläisten upseerien saatettiin eräissä tapauksissa antaa pitää henkilökohtaisen aseensa ja jatkaa majoittumistaan vapaalla jalalla. Näistä aiemmin vähemmälle huomiolle jääneistä tapahtumista kerrotaan Heikki Muilun kirjassa *Venäjän sotilaat valkoisessa Suomessa*.

Talvi- ja jatkosodassa suomalaisten vangeiksi joutuneita neuvostosotilaita kohtasi karumpi todellisuus. Kansallisarkiston laaja tutkimushanke *Suomi, sotavangit ja ihmislouvatukset 1939-55* on tuottanut raportin sotavankien ja siviili-internoitujen kuolleisuudesta. Lars Westerlundin kirjoittama tutkimus on saanut runsaasti huomiota sekä julkisuudessa että historioitsijoiden keskuudessa (ks. Agricola-foorumin keskustelu aiheesta osoitteessa <http://agricola.utu.fi/keskustelu/viewtopic.php?f=10&t=2822>).

Westerlund osoittaa, että Suomen sotilasviranomaisten leireillä kuoli vuosina 1939 - 1944 lähes 24.000 sotavankia ja siviilihenkilöä, näistä yli 19.000 vuoden 1942 aikana. Valtaosa kuolemista johtui erilaisista, osin nälän aiheuttamista sairauksista ja vain pienempi osa muista syistä.

Heikki Muilu, *Venäjän sotilaat valkoisessa Suomessa*. Atena, Jyväskylä 2010. 195 sivua, kuvitettu.

Lars Westerlund, *Sotavankien ja siviili-internoitujen sodanaikainen kuolleisuus Suomessa. Muonahuolto, tautisuus ja Punaisen Ristin toimettomuus 1939-44*. SKS, Helsinki 2009. 446 sivua, kuvitettu.